

ไร้รากเหง้า ไร้สถานะ ไร้รัฐ ไร้สิทธิ แต่ไม่ไร้ที่พึ่ง

หลายคนอาจคิดว่า บ้านคือ “วิมาน” แต่สำหรับหญิงชราไร้บ้านที่ผ่านร้อนผ่านหนาวมา 97 ปี สามารถพูดได้เต็มปากเต็มคำเลยว่า ได้ทุนแฟลต 2 การเคหะทุ่งสองห้อง คือที่พักพิงอันแสนอบอุ่นของยาย

หญิงชรา อายุ 97 ปี ไม่มีบัตรประชาชน ไม่มีญาติพี่น้อง ตามคำบอกเล่าของยาย คือ เดิมเป็นคนสุโขทัยมีลูกสาว 1 คน และได้ย้ายชื่อออกมาเพื่อจะเข้าทะเบียนบ้านที่ กทม. แต่ลูกสาวมาเสียชีวิตเสียก่อน จึงไม่ได้ดำเนินการต่อเป็นเหตุให้ยังไม่มีทะเบียนบ้านอยู่ในเขตใด และส่งผลให้ยายไม่มีบัตรประชาชนมาจนถึงทุกวันนี้

สมัยที่ยายมีกำลังวังชาพอจะทำมาหากินได้ ยายมีอาชีพขายข้าวโพดปิ้ง ลูกชิ้นปิ้ง ซึ่งเป็นการประกอบสัมมาชีพสุจริตที่บุคคลไร้สถานะอย่างยายพึงกระทำเพื่อหาเลี้ยงปากท้องได้ อาศัยเช่าแฟลตการเคหะทุ่งสองห้องเป็นที่พักพิง ด้วยสังขารที่ร่วงโรยตามกาลเวลา เมื่อไม่สามารถทำมาหากินได้จึงย้ายสำมะโนครัวลงมาอาศัยบริเวณใต้ทุนแฟลตเป็นที่พักพิงกินอยู่หลับนอน เลี้ยงปากท้องด้วยน้ำใจจากชาวแฟลตและผู้ที่ผ่านไปมาเป็นผู้หยิบยื่นให้

อาหารการกินจากพระที่วัดให้ลูกศิษย์นำมาให้ เงินเพียง 20 บาทจากน้ำใจของผู้คนสามารถแลกกับการว่าจ้างให้คนกวาดขยะที่อาศัยอยู่บริเวณนั้นช่วยนำกระโถนสิ่งปฏิกูลของยายไปเปลี่ยนถ่ายให้เป็นประจำ น้ำใจเล็กน้อยแล้วแต่ศรัทธาจะหยิบยื่น ความเมตตาเหล่านี้คือ น้ำทิพย์ที่หล่อเลี้ยงและช่วยต่อลมหายใจให้ยายมีชีวิตอยู่จนถึงทุกวันนี้

“อโรคยา ปรมาลาภา ความไม่มีโรคเป็นลาภอันประเสริฐ” ไม่ว่า จะเป็นยุคสมัยใดก็ยังคงเป็นคำพูดที่ฟังดูไม่ล้าสมัย คงไม่มีใครปฏิเสธว่าการ มีสุขภาพดีมีค่ามากกว่าการมีเงินทองเป็นร้อยเป็นพันล้าน ยายคือหญิงชราที่ ได้รับพรอันประเสริฐนั้น ยายไม่มีโรคประจำตัวเหมือนเช่นผู้สูงอายุทั่วไป จะมีเพียงสายตาฝ้าฟางไปตามวัย ทั้งที่อีกเพียง 3 ปี จะครบ 100 บ่อยครั้งที่ ถูกวัยรุ่นซึ่ยาแกลวนั้นทำร้ายเพื่อชิงเงินเพียงไม่กี่บาท แต่ยายก็ยังสุขภาพแข็งแรง เดินเหินได้เอง ช่วยเหลือกิจวัตรประจำวันของตนเองได้ และสิ่งหนึ่งที่ ยายถือปฏิบัติเป็นประจำสมัยที่ยังแข็งแรงกว่านี้ คือการใส่บาตร ทำบุญ

“ยายจะอยู่ได้อีกสักกี่ปี ยายไม่ไปไหนทั้งนั้นแหละ ยายจะอยู่ที่นี้ ร่างกายก็บริจาคให้โรงพยาบาลรามา”

ทุกครั้งที่นักสังคมสงเคราะห์พูดคุยถามความสมัครใจและชักชวน ยายเข้าอยู่สถานสงเคราะห์ จะได้รับคำตอบลักษณะดังกล่าวกลับมาทุกครั้ง

สถานสงเคราะห์จึงไม่ใช่ว่าคำตอบและไม่ใช่วิมานที่ยายไขว่คว้าให้เป็นที่สุดท้ายของชีวิตเหมือนเช่นคนไร้บ้านหลายๆ คน トラบใดที่ชุมชนยังให้ที่พักพิงแก่ยาย อีกทั้งระบบสวัสดิการต่างๆ ในประเทศไทยยังมีข้อจำกัดอยู่มากในเรื่องของหลักฐานในการเข้าถึงสิทธิต่างๆ โดยเฉพาะการมีบัตรประชาชน ซึ่งยายเป็นบุคคลที่อยู่ในกลุ่มคนไร้สิทธิดังกล่าว ทั้งทางด้านการรักษาพยาบาล การเข้าถึงสวัสดิการต่างๆ ที่มนุษย์คนหนึ่งพึงจะได้รับได้มีในฐานะที่เป็นคนไทย ยายเคยได้รับการปฏิเสธการรับแจกเครื่องอุปโภคบริโภคจากภาครัฐ เมื่อครั้งอุทกภัยปี 2554 เพียงเพราะยาย **“ไม่มีบัตรประชาชน”**

ยายจัดอยู่ในกลุ่มคนที่มีอยู่ชีวิตอยู่ที่ชายขอบของสังคม (ดอน) เมือง หลายครั้งหลายหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้ามาหยิบยื่นความหวังการมีบัตรประชาชนให้ยาย แต่เรื่องก็เงียบหายไปตามกาลเวลา ตามยุคสมัย ตามการเปลี่ยนแปลงของตัวบทกฎหมาย ยายก็ยังเป็นเพียงคน **“ไร้ตัวตน”** มาจนถึงปัจจุบัน

ถึงแม้ว่าหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มบุคคลไร้สถานะกำลังเร่งแก้ปัญหาและจัดตั้งกองทุนรักษาพยาบาลบุคคลที่มีปัญหาสถานะและสิทธิ กระบวนการขอมิบัตร ขั้นตอนการพิสูจน์ยืนยันตัวบุคคล แต่ละขั้นตอนต้องใช้ระยะเวลาในการดำเนินการ ซึ่งก็ไม่ว่าจะผ่านกระบวนการต่างๆ เหล่านั้น บัตรประชาชนยังจำเป็นหรือให้ประโยชน์แก่ยายอยู่หรือไม่ และก็ไม่สามารถคาดเดาได้ว่าประเภทของสิทธิที่ยายจะได้รับ จะเป็นบุคคลไร้รากเหง้า หรือไร้สถานะและสิทธิ หรือต้องกลายเป็นบุคคลต่างด้าวเนื่องจากไม่สามารถพิสูจน์ที่มาที่ไปของยายได้ เหมือนเช่นผู้ป่วยรายอื่นๆ ที่นักสังคมสงเคราะห์เคยพบ

แต่การเป็นคนชายขอบของยายก็ไม่จัดว่าเลวร้ายไปเสียทีเดียว トラบใดที่ยายยังได้รับความเมตตาจากคนรอบข้างที่หยิบยื่นข้าวปลาอาหารให้ยายประทังชีวิตในทุกวัน ยายมีความสุขกับการใช้ชีวิตใต้ถุนพลัดที่รายรอบไปด้วยผู้คนที่ยิ้มล้นไปด้วยน้ำใจ มากกว่าการมีบ้านที่เรียกว่า **“สถานสงเคราะห์”**

97 ปีที่ยายมีสถานะเป็นคนไร้บ้าน ไร้รากเหง้า ไร้รัฐ ไร้สิทธิ แต่ก็ เป็น 97 ปีที่ไม่เคยมีเลยสักวันที่ยายรู้สึกว่ตนเองเป็นคน **“ไร้ที่พึ่ง”**